

BügelHajema

Ruimte voor de leefomgeving

Beknopte natuurtoets Rotonde Abt van Engelenweg – Mortelweg, Nieuwkuijk

Opdrachtgever:

projectnummer: P000331

Onderwerp: Beknopte natuurtoets Rotonde Abt van Engelenweg – Mortelweg, Nieuwkuijk

Datum: 25-05-2021

Inleiding

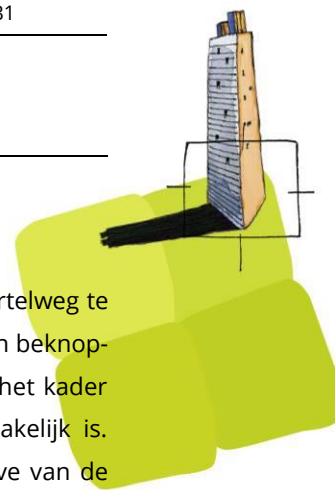
KADER

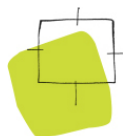
De gemeente Heusden heeft het voornemen om op de kruising Abt van Engelenlaan – Mortelweg te Nieuwkuijk een rotonde aan te leggen. Om de uitvoerbaarheid van dit plan te toetsen, is een beknopte natuurtoets uitgevoerd. Het doel hiervan is om na te gaan of aanvullend onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb) of het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid noodzakelijk is. Naast het raadplegen van bronnen is het plangebied en de directe omgeving ten behoeve van de inventarisatie op 18 mei 2021 bezocht door een ecooloog van BügelHajema Adviseurs. De weersomstandigheden tijdens het veldbezoek waren: half bewolkt, droog, circa 15 °C en een zwakke wind.

PLANGEBIED

Het plangebied ligt vlak ten noorden van de dorpskern van Nieuwkuijk aan de rand van de bebouwde kom (figuur 1). Het plangebied betreft de kruising en naaste omgeving van de Abt van Engelenlaan met de Mortelweg, en de scheef tegenover de weg Hoogpoort, die een inrit vormt naar enkele bedrijven. In het liggen rijbanen en wegbermen, en ten oosten van de kruising een langere (150 meter) en bredere strook omdat het weggedeelte hier naar het zuiden zal worden verplaatst.

Aan de oostzijde van de Abt van Engelenlaan ligt voornamelijk agrarisch gebied, maar grenzend aan het plangebied langs de Mortelweg ligt ook een begraafplaats. Aan de westkant van de Abt van Engelenlaan bevindt zich een bedrijventerrein en een crematorium. Het plangebied betreft vooral wegen en bermen.

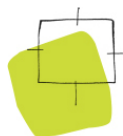

Figuur 1. Ligging van het plangebied (blauwe lijn). Bron ondergrond: ruimtelijkeplannen.nl).

Figuur 2 geeft een impressie van het plangebied. Langs drie van de vier weggedeelten is verlichting aangebracht, langs de Mortelweg ontbreekt deze echter. Direct ten zuiden van de Mortelweg ligt hier een brede watergang, en daarachter een perceel grasland dat ook deels binnen het plangebied valt. De watergang in het oostelijke deel van het plangebied is circa acht meter breed en een tot twee meter diep, met steile kanten. Ten westen van het kruispunt loopt deze watergang buiten het plangebied door. Ten zuidwesten van het kruispunt ligt tevens een bredere waterplas, waarvan een smalle rand binnen plangebied valt. Deze drie wateren zijn met duikers onderling verbonden. Verder liggen langs de rijbanen ondiepe greppels die ten tijde van het veldbezoek niet waterhouden waren.

De enige houtige beplanting in het plangebied betreft jonge eikjes van vier meter hoog, langs de zuidzijde van de Mortelweg. Nabij de weggedeelten aan de noordzijde van het kruispunt, buiten het plangebied, staan grotere bomen. Dit betreft tot twintig meter hoge essen en zomereiken, met een ondergroei van diverse struiken. Aan de oostrand juist buiten het plangebied staat ook nog een meidoorn van circa vier meter hoog op een perceelscheiding. Er is geen bebouwing aanwezig in of direct grenzend aan het plangebied.

Figuur 2. Impressie van het plangebied (18 mei 2021). Boven aanzicht kruispunt vanaf westzijde en de oever van de plas die net binnen het plangebied valt; onder het grasland en de te verleggen watergang langs de Mortelweg ten oosten van de kruising.

Het voornemen

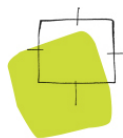
Het voornemen betreft de aanleg van een rotonde op het kruispunt. Daarbij worden de rijbaan van de Mortelweg iets naar het zuiden verlegd. De overige rijbanen zullen direct bij de rotonde ook iets worden verlegd en er worden rond de rotonde tevens fietspaden aangelegd. Voor de aanleg zijn graafwerkzaamheden noodzakelijk en wordt verharding aangelegd.

De watergang langs de Mortelweg wordt naar het zuiden omgeleid, en zal met een nieuwe duiker met de andere wateren worden verbonden. Rond de rotonde zal de al op het kruispunt aanwezige verlichting worden aangepast.

Soortenbescherming

Onderdeel van de Wnb is soortenbescherming van planten en dieren. Dit betreffen:

- alle van nature in Nederland in het wild voorkomende vogels die vallen onder de Vogelrichtlijn (artikel 3.1 tot en met 3.4 van de Wnb);

- dier- en plantensoorten die beschermd zijn op grond van de Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn (artikel 3.5 tot en met 3.9 van de Wnb);
- nationaal beschermde dier- en plantensoorten genoemd in de bijlage van de wet (artikel 3.10 en 3.11 van de Wnb).

Van deze laatst genoemde groep beschermde soorten mogen provincies een zogenaamde 'lijst met vrijstellingen' opstellen (artikel 3.11 van de Wnb). Voor de soorten op deze lijst geldt een vrijstelling van de verboden genoemd in artikel 3.10, eerste lid, van de Wnb.

INVENTARISATIE

Op 10 mei 2021 is het uitvoerportaal van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)¹ geraadpleegd en een uittreksel van de NDFF aangemaakt voor in en rond het plangebied voorkomende beschermde soorten (nul tot vijf kilometer) van de afgelopen vijf jaar. Hieruit blijkt dat rond het plangebied diverse beschermde planten- en diersoorten bekend zijn, voornamelijk vaatplanten, vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen, zoogdieren, amfibieën en ongewervelden. Indien van toepassing worden relevante soorten in onderstaande tekst besproken.

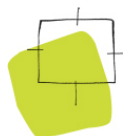
Vaatplanten

De agrarische percelen zijn matig intensief in gebruik als grasland. De begroeiing bestaat hoofdzakelijk uit verschillende grassen zoals Engels raaigras, grote vossenstaart en zachte dravik, met verspreid daartussen algemene kruiden zoals smalle weegbree, witte klaver en gewoon biggenkruid. Deze plantsoorten duiden op voedselrijke omstandigheden.

De oevers van de watergangen zijn meest steil en hebben slechts een smalle zone met moerasplanten zoals riet, liesgras en grote egelskop. Ook zijn enkel pollen moeraszegge en scherpe zegge aangetroffen. Echte waterplanten waren niet aanwezig ten tijde van het veldbezoek. De plantensoorten duiden op zeer voedselrijke omstandigheden in en aan het water.

De taluds en hebben een meer gevarieerde begroeiing met kruiden zoals grote brandnetel, gewone smeerwortel, veldzuring en fluitenkruid. De hogere delen den de wegbermen hebben een soortenrijke begroeiing van kruiden van droge en voedselarme en zure omstandigheden, met soorten zoals klein vogelpootje, akkerhoornbloem vergeten wikke en zilverhaver.

¹ De NDFF is de meest omvangrijke landelijke informatiebron van verspreidingsgegevens en bevat betrouwbare waarnemingen van planten en dieren in Nederland. Nieuwe gegevens worden met regelmaat toegevoegd. Alle gegevens in de NDFF zijn door soortexperts gevalideerd.

Er zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. De volgens NDFF uit de omgeving bekende soorten betreffen soorten van meer kalk- en leemhoudende grond. Omdat deze omstandigheden ontbreken in het plangebied zijn deze soorten hier niet te verwachten.

Vogels

Uit de omgeving van het plangebied is het voorkomen van verschillende soorten vogels met jaarrond beschermde nesten bekend zoals huismus, gierzwaluw en enkele soorten roofvogels en uilen (NDFF). In het plangebied ontbreken gebouwen en bomen waarin zich nest- of verblijfplaatsen van vogels met jaarrond beschermde nesten kunnen bevinden. De enkele in het plangebied aanwezige bomen zijn te klein voor degelijke nestplaatsen. In de bomen grenzend aan het plangebied zijn dergelijke nesten ook niet aangetroffen, echter het zicht hierop was ten tijde van het veldbezoek beperkt door de dichte bladerkronen. Al deze bomen blijven echter behouden.

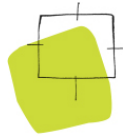
Het plangebied kan dienen als foerageergebied voor enkele vogels met jaarrond beschermde nesten, zoals buizerd, sperwer en ransuil. De randen van de houtige elementen en het hoekje grasland zijn enigszins geschikt, maar niet aantrekkelijk vanwege de nabijheid van de Abt van Engelenlaan met hoge verkeersintensiteit. Voor steenuil is het plangebied weinig geschikt als foerageergebied, omdat elementen van hoge kwaliteit zoals knotbomen, fruitbomen of ruigtehoekjes ontbreken. Een geschikte broedplaats voor deze soort is niet in en ook niet dichtbij het plangebied aanwezig. Als foerageergebied voor deze soorten is het plangebied van lage kwaliteit.

In het plangebied zijn enkele algemene soorten van grasland en watergangen te verwachten zoals wilde eend, meerkoet, zwarte kraai en houtduif. Deze soorten kunnen hier foerageren. Mogelijk broeden in de waterkant ook enkele soorten zoals meerkoet of wilde eend in het plangebied. Tijdens het veldbezoek werden in de houtige beplanting naast het plangebied onder andere tiftjaf, zwartkop en merel waargenomen. Dit betreft alle soorten waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn.

Vleermuizen

Uit de gegevens van de NDFF zijn uit de omgeving van het plangebied (nul tot vijf kilometer) verschillende soorten vleermuizen bekend, die alle beschermd zijn, zoals gewone dwergvleermuis, rosse vleermuis en laatvlieger. In het plangebied ontbreken gebouwen of bomen waarin zich holten, scheuren of repen loszittende schors bevinden. De aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied is uitgesloten. De grotere bomen grenzend aan het plangebied blijven behouden.

Hoge kwaliteit foerageergebied in directe omgeving is aanwezig op de begraafplaats en de beplanting rond het crematorium. De randen hiervan grenzen aan het plangebied, maar deze zijn van lagere

kwaliteit door aanwezigheid van straatverlichting en wegverkeer. Om dezelfde reden is ook de rand van de waterplas in het plangebied van matige kwaliteit. De watergang langs de Mortelweg heeft een lage kwaliteit als foerageergebied vanwege open ligging en de zeer beperkte oeverbegroeiing. Ook aan wateren gebonden soorten vleermuizen zoals meervleermuis die volgens NDFF in de omgeving nul tot vijf kilometer voorkomt zijn hier hooguit incidenteel als zwerver te verwachten.

Vanaf het kruispunt naar het oosten en naar het zuiden bevindt zich open ruimte zonder opgaande begroeiing, en verderop voor vleermuizen onaantrekkelijke bebouwing en infrastructuur. In het plangebied ontbreken doorgaande lijnvormige structuren die mogelijk fungeren als essentiële (onmisbare) vliegroute voor vleermuizen.

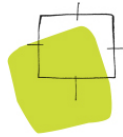
Grondgebonden zoogdieren

Uit de gegevens van NDFF blijkt dat binnen een straal van vijf kilometer rond het plangebied verschillende beschermde niet vrijgestelde grondgebonden zoogdiersoorten bekend zijn. De niet-vrijgestelde soorten betreffen bever, wolf, das, eekhoorn, boom- en steenmarter, hermelijn en bunzing. Voor bever het plangebied niet geschikt als leefgebied vanwege het ontbreken van wateren met ruige oeverzones en boomgroei tot vlak bij het water. Wolf heeft grote aaneengesloten natuurterreinen als leefgebied die hier evenmin aanwezig zijn. Door het ontbreken van grotere bomen is het plangebied niet geschikt als leefgebied voor eekhoorn en boommarter. Ook ontbreken in het plangebied dekking in de vorm van ruigte en opgaande beplanting, en potentiële verblijfplaatsen zoals houtstapels, oude schuurtjes materiaalopslag en rommelhoekjes. Dit in combinatie met de ligging direct aan de wegen maakt het plangebied ongeschikt als leefgebied voor das, steenmarter, bunzing en hermelijn. De oevers van de watergangen zullen naar verwachting hooguit incidenteel als foerageergebied voor steenmarter, bunzing en hermelijn dienen.

Daarnaast zijn enkele algemene soorten te verwachten zoals haas en huisspitsmuis. Voor deze soorten geldt in de provincie Noord-Brabant een vrijstelling van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.10, eerste lid, van de Wnb bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Amfibieën

Uit de omgeving van het plangebied (nul tot vijf kilometer) is het voorkomen van enkele beschermde amfibieënsoorten bekend (NDFF). Enkele algemene soorten zoals bruine kikker en gewone pad kunnen zich mogelijk voortplanten in de watergangen en de waterplas. Voor deze soorten geldt in de provincie Noord-Brabant een vrijstelling van de verbodsartikelen van de Wnb bij ruimtelijke ontwikkelingen. De beschermde niet-vrijgestelde soorten die bekend zijn uit de omgeving, waaronder alpenwatersalamander en kamsalamander, stellen hogere eisen aan voortplantingswater en leefomgeving. Zij hebben behoefte aan de combinatie van ondiepe oeverzones rijk aan waterplanten met flauwe

oevers en/of ruigere begroeiing van moerasplanten of houtelementen. De meeste soorten hebben bovendien van andere wateren geïsoleerde poelen of plasjes nodig als voortplantingswater. In het plangebied ontbreekt ondiep water, het betreft grotere verbonden wateren, vrijwel alle oevers zijn steil, de wegbermen zijn te droog en kort begroeid. Deze omstandigheden in en in de directe nabijheid van het plangebied maken het gebied ongeschikt voor beschermde niet-vrijgestelde soorten amfibieën.

Beschermde soorten uit overige diergroepen

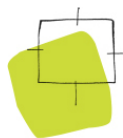
Uit de omgeving van het plangebied (nul tot vijf kilometer) zijn waarnemingen bekend van enkele soorten vissen en ongewervelden uit de soortengroepen libellen, dag- en nachtvlinders, en kevers (NDFF). De vis grote modderkuiper komt voor in ondiepe wateren die zeer rijk zijn aan waterplanten. De libel bosbeekjuffer komt voor langs heldere, stromende wateren met houtige begroeiing daarlangs. Voor deze soorten ontbreekt geschikt leefgebied. De beschermde vlindersoorten (grote vos, grote weerschijnvlinder, kleine ijsvogelvlinder, pimpernelblauwtje, teunisbloempijlstaart) en keversoort (vermiljoenkever) stellen specifieke eisen aan het leefgebied waardoor ze buiten natuurgebieden niet of nauwelijks voorkomen, en zeker niet zijn te verwachten in het intensief gebruikte en gemaaide plangebied.

Andere beschermde soorten van de overige diergroepen zijn niet in het plangebied te verwachten gezien het ontbreken van geschikt biotoop en het ontbreken van waarnemingen in de omgeving van het plangebied.

TOETSING

In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Gezien het intensieve gebruik, de bodemomstandigheden en de voedselrijke situatie in het grasland zijn beschermde soorten ook niet te verwachten. Negatieve effecten op deze soortengroep als gevolg van de ontwikkelingen zijn uitgesloten.

Als gevolg van de ontwikkeling gaan geen mogelijke nest- of verblijfplaatsen van vogels met jaarrond beschermde nesten of verblijfplaatsen van vleermuizen verloren. Het plangebied heeft lage kwaliteit als foerageergebied voor enkele soorten vleermuizen, uilen en roofvogels zoals sperwer, ransuil of buizerd. De voor deze soorten van belang zijnde houtige elementen liggen net buiten het plangebied en blijven behouden. Omdat in de omgeving veel meer en grotere gebieden geschikt zijn als foerageergebied, en deels ook van hogere kwaliteit, zijn negatieve effecten voor foerageergebied uit te sluiten. Doorlopende lijnvormige structuren zijn niet aanwezig in het plangebied, waardoor negatieve effecten op essentiële vliegroutes van vleermuizen eveneens zijn uitgesloten. Op basis hiervan zijn

negatieve effecten ten aanzien van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten en vleermuizen uitgesloten.

Voor de overige vogelsoorten geldt dat, indien de werkzaamheden tijdens het broedseizoen worden uitgevoerd, in gebruik zijnde nesten van vogels kunnen worden verstoord of vernietigd. Dit is bij wet verboden. Vernietiging en verstoring van in gebruik zijnde nestplaatsen kan voorkomen worden door bij de planning en uitvoering van de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen. Een standaardperiode voor het broedseizoen is er niet; van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voor de meeste vogels geldt dat het broedseizoen ongeveer van 15 maart tot 15 juli duurt.

Als gevolg van het plan kunnen enkele verblijfplaatsen van enkele algemene soorten zoogdieren en amfibieën worden verstoord en vernietigd. Ook kunnen hierbij enkele exemplaren worden gedood. De te verwachten algemene soorten worden niet in hun voortbestaan bedreigd en vallen in de vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen van de provincie Noord-Brabant. Voor deze soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. Wel geldt voor deze soorten de zorgplicht van de Wet natuurbescherming.

Beschermde soorten van andere soortengroepen zijn niet te verwachten in het plangebied vanwege het ontbreken van geschikt leefgebied. Dit geldt ook voor de wateren, vanwege de zeer beperkte begroeiing die aanwezig, de steile kanten en het ontbreken van ondiep water. Daardoor zijn negatieve effecten voor andere soortengroepen uitgesloten.

GEBIEDSBESCHERMING

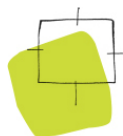
Voor onderhavig plangebied is de volgende wet- en regelgeving op het gebied van gebiedsbescherming relevant: de Wnb en de provinciale structuurvisie en verordening.

WET NATUURBESCHERMING

In de Wnb is de bescherming van Natura 2000-gebieden geregeld. Plannen en projecten met negatieve effecten op deze gebieden zijn vergunningsplichtig. Relevant daarbij is dat de Wnb een externe werking kent. Van externe werking is sprake als activiteiten buiten een Natura 2000-gebied van invloed zijn op de natuurwaarden in een Natura 2000-gebied.

NATUURNETWERK NEDERLAND

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) (voormalig Ecologische Hoofdstructuur) is een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen belangrijke natuurgebieden in Nederland en vormt de basis voor het natuurbeleid. Het NNN is als beleidsdoel opgenomen in de Nationale omgevingsvisie (NOVI). De provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing, ontwikkeling en bescherming van het

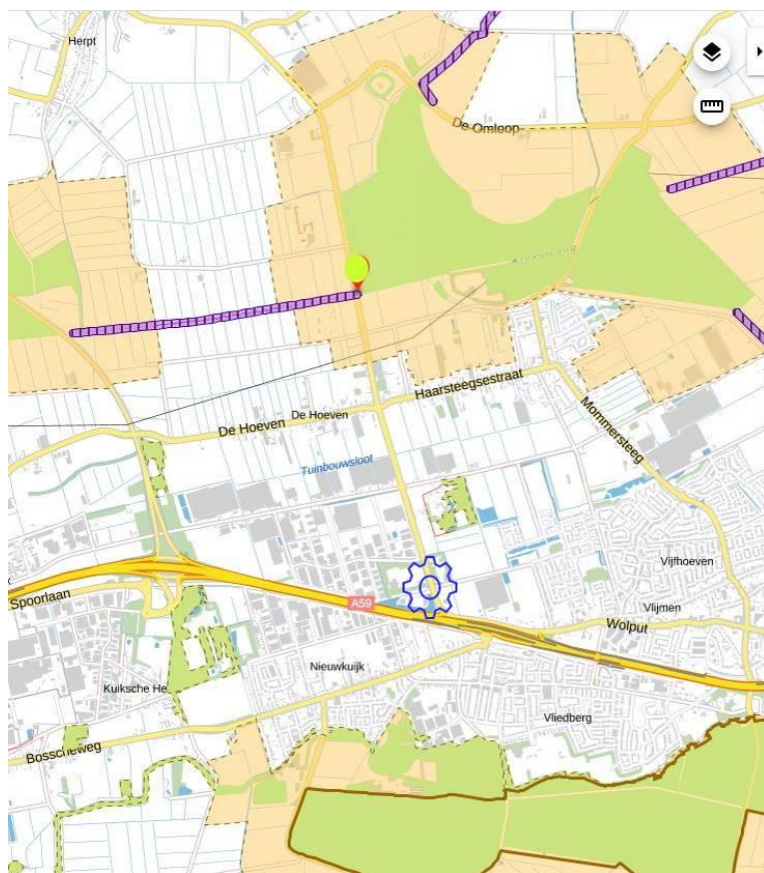
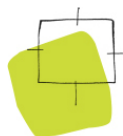
NNN. De begrenzing en ruimtelijke bescherming van het NNN is voor provincie Noord-Brabant uitgewerkt in de Interim Omgevingsverordening Ruimte Noord-Brabant (geconsolideerd 1 maart 2020). Deze verordening onderscheidt twee beschermingscategorieën, nl. het Natuurnetwerk Brabant (NNB) en de Groenblauwe mantel. In het NNB worden wezenlijke ecologische kenmerken en waarden van de natuurterreinen beschermd, deze mogen in principe niet worden aangetast. De Groenblauwe mantel vormt de verbinding tussen de ecologische hoofdstructuur en het landelijk gebied. In deze zone zijn ontwikkelingen mogelijk mits deze gepaard gaan met een positieve bijdrage aan de bescherming en ontwikkeling van de ecologische waarden en kenmerken en landschappelijke waarden en kenmerken.

Tevens zijn gebieden aangewezen als Attentiezone waterhuishouding en Behoud en herstel van watersystemen. Deze zones overlappen grotendeels met NNB en Groenblauwe mantel. Deze Attentiezone waterhuishouding strekt tot bescherming van de waterhuishouding en sluit functies en activiteiten uit die een negatief effect hebben op de hydrologische instandhoudingsdoelen van het hierbinnen gelegen Natuur Netwerk Brabant. In zones aangewezen als Behoud en herstel van watersystemen zijn beperkingen gesteld aan bebouwing, verharding en ophogen van gronden.

INVENTARISATIE

Het plangebied ligt niet in een in het kader van de Wnb beschermd gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek ligt op ongeveer 1,4 kilometer ten zuiden van het plangebied.

De provinciaal beschermde natuurgebieden zijn aangegeven in figuur 3. Het dichtstbijzijnde gebied aangewezen als NNB ligt op ongeveer 0,8 kilometer ten zuiden van het plangebied. Het plangebied is hiervan gescheiden door onder andere bebouwing en een snelweg. Het meest nabij gelegen gebied dat is aangewezen als Groenblauwe mantel, en tevens zone voor Behoud en herstel van watersystemen en ecologische verbindingszone ligt circa 1,9 kilometer ten noorden van het plangebied.

Figuur 3. Ligging van het plangebied (blauw symbool) ten opzichte van provinciaal aangewezen natuurgronden ((groen = Natuur Netwerk Brabant, beige = Groenblauwe Mantel, paars = Attentiezone waterhuishouding, paarse arcering = Behoud en herstel watersystemen; bron: ruimtelijkeplannen.nl).

TOETSING

Gezien de afstand, de inrichting van het tussenliggende gebied met bebouwing en wegen en de aard van de ontwikkeling, zijn potentiële effecten van bijvoorbeeld geluid en licht op het Natura 2000-gebied op voorhand uit te sluiten met uitzondering tot effecten van stikstofdepositie. Daarom is een AERIUS-berekening uitgevoerd (zie bijlage in bestemmingsplan). Hieruit blijkt dat tijdens de aanleg- en gebruiksfase geen sprake is stikstofdepositie boven 0.00 mol N/ha/jaar in stikstofgevoelige habitattypen van Natura 2000-gebieden. Negatieve effecten door stikstofdepositie kunnen dan ook uitgesloten worden.

De plannen zijn niet in strijd met de gebiedsbescherming van de Wnb.

Gezien de aard van het plan en de grote afstand van provinciaal beschermde gebieden, zijn geen negatieve effecten te verwachten op provinciaal beschermde natuurgebieden. De plannen zijn niet in strijd met het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid.

CONCLUSIE

Voor een toetsing aan de soortenbescherming van de Wnb is, op basis van het uitgevoerde veldbezoek (d.d. 18 mei 2021) en het raadplegen van bronnen en gelet op de aard van het plan een voldoende beeld van de natuurwaarden ontstaan. Uit de toetsing komt wel naar voren dat rekening moet worden gehouden met het broedseizoen van vogels.

Een nadere analyse in het kader van de gebiedenbescherming van de Wnb of het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid is niet noodzakelijk. Het plan heeft geen negatieve gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van natuurlijke habitats en soorten in Natura 2000-gebieden. Voor deze activiteit is daarom geen vergunning op grond van de Wnb nodig. Het plan is daarnaast op het punt van provinciaal natuurbeleid niet in strijd met de Omgevingsverordening.